

1. **Reflektálj** (a moly.hu oldalon megjelent kommentekre)

a) „Szokatlan. Kísérleti. Kísérletiesen, kísértetiesen szellemes. Cinikus. Ironikus. ...és néha csak úgy egyszerűen kus(s). Nehéz még nekem ez a posztmodern. De jó. Izgalmas. Idegen. Ideges. Plasztikus és elasztikus. Emlékek és rémképek.”

b) „A legtakarékosabb minimálpróza. Takarékosabb már csak üres lapokkal lehetne. Az első oldal lehetne mindjárt egy üres piros lap, hogy az olvasó legalább megértse, hogy őt máris kiállították. Mert aki hosszas magyarázatokra, lírikus gondolatokra és többoldalas leírásokra vágyik, az később se fogja észrevenni, hogy ő úgy lézeng a könyv lapjai között, hogy valójában már a kezdő mondatnál kiállították. Az legfeljebb majd szidni fogja végén a szerzőt.”

c) „Ha szigorúan nézem, akkor ezt az őskáoszt lehetetlen összeszedetten értékelni. Muszáj hozzá egy kicsit szétesni, mint ahogy az itt összehalmozott (közben-végül mégis eggyé, világossá váló, értelmezhető) szilánkok, képek, töredékek. Amennyiben van a kilencvenes évek elejének-közepének kortárs hazai posztmodern szépirodalmában grunge, akkor annak bálványozásra alkalmas frontembere Garaczi László, a Lemur. Az ötvenes-hatvanas, illetve nyolcvanas-kilencvenes évek hangulata, fel-felvillanó eseményei maximális mértékben átsütnek a lapokon...”

d) „El lett aprózva. Néhány jelenet mindössze villanásnyi. Nincs idő megnézni, hamm bekapod. Garaczinak fekszik az anekdotairódalom. Megvan hozzá az eszköztára, hogy jót hozzon ki belőle, sőt. De őszintén szólva én úgy érzem, hogy ennél a könyvnél nem erőltette meg magát annyira. A gyereklét ocsmány oldalának tételes felsorolását, noha vicces, ilyen formán nem tudtam teljesen értékelni, kevésnek vélem.

A kisgyerek Garaczi és a lemur Garaczi egymás mellé állítása jó húzás, a lealjasodott lemur néz fel a kis Garaczira. Ha valaki valami körbeérőset keres a kötetben, az nem fogja megtalálni...”

Előzmények:

Rövidpróza

- Plasztik (prózák) 1985, [Magvető Könyvkiadó](#)
- A terület visszafoglalása a madaraktól (versek) 1986, Magvető
- Tartsd szemed a kígyón! (prózák) 1989, Holnap Kiadó
- Nincs alvás! (prózák) 1992,

Mintha élnél (1995), Pompásan buszozunk (1998), Arc és hátraarc (2010), Wunsch híd (2015), Hasítás (2018)

2. **Hogyan értelmezzük a címet?** (mintha: 26-szor fordul elő a regényben!)

- a) mintha, de nem
- b) (olvass/mozogj/élj, mintha élnél! – sürgető felszólítás = legyen identitásod?)
- c) a lemur pozíciója önmegszólításként

(Lét)filozófiai vonatkozások: élet – semmi – a tojás metafora /paradoxon/: „Első emlékem az, hogy rám lőnek, a második, hogy mindent elfelejtek. Memóriasokk. Élni kell. E bizonyosság két végpontján két drasztikus felismerés strázsált fenyegetően: vagyok, mert nem lehetek; és minden: semmi. Semmi nincs.

Mintha a tojásból egyszerre akarna csirke és rántotta lenni.”

Vö. még: „A nagycsoportosok tojásfejűnek hívnak, te tojásfejű, ami az élet szörnyű titkára emlékeztet.”

3. Az alcímet?

Lemur

„Yellowstone-parkban tüzet raktak a majmok, nocsak.

Egy etológusokból álló tudócsoport a helyszínen tanulmányozta a macskamajmok (lemurok) szokásait, meglepő tapasztalataikat sajtókonferencián tárták a nyilvánosság elé. A videofelvételen a lemurok összeszedik a kirándulók öngyújtóit, fát gyűjtenek, aztán körbeülik a tüzet, és időről időre örömtias visításban törnek ki. A szeánsz végeztével a parazsat vizeletükkel oltják el, nehogy bozóttüzet okozzanak, ezt is a turistáktól lesték el. Amerikaszerte komoly sajtópolémia bontakozott ki, hogy a lemurok alkalmasak-e az evangéliumok üzenetének befogadására. Roger atya, a Yellowstone-park lelki vezetője úgy nyilatkozott, hogy Amerika nincs abban a helyzetben, hogy magára vehesse a lemurok elkárkozásának ódiáját, és kicsiny, de lelkes hittérítő csapatot küldött a majmocskák által lakott területre.”

Lemur a római mitológiában: visszatérő lélek (itt: egy lezárt életszakaszból visszajáró/itt ragadt kísértet?)

„**Vagyok és leszek, aki voltam?**”

„Előző életemben kékróka voltam (Foxy Lord), de egy kékróka mégse követhet el olyan bűnöket, hogy a sorskerék Magyarországra vesse az ötvenes években. Valamely korábbi életemben lehettem híres anyaszomorító, a késleltetett végzet telt be rajtam, mikor idehelyezett, ha nem is a terror áldozatai, de középkáder kiszolgálói közé, akik viszonylagos biztonságban éltek ugyan, cserébe viszont hazudniuk kellett. Jól felfogott érdekből mindenki el is hitte, amit hazudott. Képmutatás és öncsalás; itt a katonaházban fejlődünk szép szál legény helyett vékonypénzű, szemüveges libidópartizánná.”

Lemur: majombőrbe bújt szellem? (Ez a gyerek a felnőttben?) – vö. a mű nyelvezete: folyton felidézi a gyerekkori gondolkodás- és beszédformákat (a renitens, gyerekes viselkedéssel együtt).

„Apu fürdősapkában úszik, nem látszik, hogy nincs haja. A mellkasa viszont szőrös. És nagyon okos, hát ő, azt hiszem, tényleg mindent tud. Csak ha azt vesszük: evezés, fényképezés, fejlődőbajnokság.”; „Mindenkinek ideges lesz, ha nagy lesz? (Gombokat hol lukasztják ki?) Miért van virágnak szirmája?”; „Beülök egy sörre, de kakálni kell; a röttyi olyan kicsi, hogy az orromat veri a csempe, mintha egy kocka alakú, hideg bugyiba zártak volna.”

Ez a **nyelv** teszi lehetővé a két réteg közötti átjárást és tartja egyben a széthullani látszó személyiséget.

„Aki nem alszik, hamar a kiscsoportban találja magát. Egyik lábamról a másikra állok, magamhoz szorítom a táskát. A dermedt test bőrtöne. Kijelölnek fogast és fésűtartót, nem engedem levenni az otthoni ruhámat. Jelem a zászló, jaj, istenem, minek is nőttem meg.”

„Nem alszom délután, mert nem akarok bepissilni, mert akkor nem jön anyu értem. Este elmesélem, ki sírt az oviban, én például sírtam, jaj, istenkém, minek is nőttem meg.”

„Rokkantak koldultak végig a körúton, csapágyas deszkákon kuporogva. Féllábú, félkarú, félszemű, félfejű. A Stollár Béla utcában lakott egy férfi, rózsaszín műfüleket viselt, és a nyakán lévő nyíláson keresztül sípolva szívta a levegőt. Rettetéssel és megvetéssel övezte őket a gyerektársadalom: gögös roncsok, nyitott szájjal ziháltak a sarkon, minek is éltek.”

Lázadás: a felnövés nem más, mint alávetés a hatalmi gépezetnek, s ennek kézzelfogható, mégis szimbolikus, példaszzerű intézménye a gyerektábor / munkatábor. A világ abszurditása, amivel gyerekkorban szembesülsz, nem vicc, nem félreértés, hanem paradigma.

„Felnőni ráfizetés, lemondani arról, ami elegáns, nagyvonalú, szellemes, szabad, játékos és eleven. Felnőni annyi, mint megtanulni bárkinek engedelmessé válni, aki ostoba, gyáva, boldogtalan, elnyűtt és oktondi. Önfegyelem, szervilitás, lenőtttség. A lenőttek társadalma. Akkor is hazudnak, ha alszanak, akkor hazudnak a legnagyobbat, a lódítást is elhazudják.” (Pompásan buszozunk 84. o.)

Blaszfémia

„Ifjúságom másik különös díszje az a szemölcsféleség volt, amely orrom tövében virult évekig. Lukács György viselt ilyen bibircsókot, ráadásul ugyanott. Ifjúkori fotóin hiába keressük, nagyjából az ész trónfosztása idején bukkan fel, az öregedő bőr bosszújaként. /.../ mire hazaértem, csúnya veres bibircsók nőtt a képemen, ugyanott, a cimpa felett, mintegy hovatarozásom jeleként. /.../ Immár közelinek látszott az idő, mikor kézzelfogható módon illusztrálom az ész tökéletes trónfosztását, ám egy váratlan órában bőrgyógyászhoz fordultam, aki úgy eltávolította a fölösleges lukácsi ribizlit, mintha sose lett volna /.../ A szerző fiziológiai konstitúciójának egy pregnáns vonatkozása olvasójába transzplantálódik.”

„Közvetlenebb tapasztalatokra vágytam. A magányos írói kísérletezést kiegészítettem kvázi-mágikus eljárásokkal, anélkül, hogy valahonnan tanultam vagy néven neveztem volna őket. Első akcióim színhelye az Új Tükör Klub volt a Bartók Béla úton, az író Mányoki támogatta be a zsúfolt terembe. A felolvasást is ő vállalta, s mire végzett, az író is végzett egy palackkal, de csak azért, hogy az első hallgatói kérdésre ügyesen úgy kanyarítsa a választ, hogy a második fele egy logikus felszólítást tartalmazzon: kér a közértekből egy újabb üveg bort.

A szervezők botrányt szimatoltak, berekesztették a találkozót, elérkezett a cselekvés ideje.

Mintha keresnék valakit, Hajnóczy mögé sasszéztem, és mámorosan hozzádörgölődtem csodálatosan hatalmas, nyirkos hátához.

Nemsokára beszereztem Esterházy skalpját az FMKban, aztán gyors egymásutánban megfogtam Erdélyt, a Dixit és Bódy Gábort. Éreztem, hogy ingyen töltődöm a tehetség fluidumával. Ottlikkal nyolcvanöt májusában, az Örley-kör alakuló gyűlésén ráztam kezét, de nem figyelt rám ... /.../

Touch and go, ez volt titkos jelszavam.

Egyetlen kivétel Nádas, akinek nagyon is vágytam barátságára, viszont nem mertem megérinteni, mert attól féltem, hogy ruhaszegélyünk legártatlanabb összesúrlódása durva arculcsapásként érné. Aztán ez a di lemma is megoldódott, barátok ugyan nem lettünk, de egyszer egy közös ismerősnél, míg ő a ligetben futott, kezembe vettem az olvasószemüvegét, ihletten orromra helyeztem, hogy egy percre az ő szemével lássam a világot, és megértettem, belőle ennyi jár nekem.”

4. Műfaji kérdések

- a) (ön)életrajz
- b) korrajz
- c) vallomás
- d) emlékezésfolyam

Mindezekkel a személyesség kérdése kerül a középpontba. - Nincs kitüntetett életrajzi pozíció rögzítve (nincs 'fejlődéstörténet'), nincs organikus személyiség sem.

Narráció: E./1. – szerző, elbeszélő és főszereplő „azonossága”.

Egy felnőtt elbeszélő vetíti vissza azt a nyelvet, amellyel ő rendelkezi, miközben azt állítja, hogy már négyévesen is ebben a regiszterben, ezt a műveltséganyagot használva beszélt: „beláttam, helyesebb, ha alkalmazkodom a sztereotípiához, és problémátlanul azonosultam a készséggel gügyögő csemete figurájával. A szavak megfordításával olyan szorongást keltettem környezetemben, hogy beszédmodomat is egyszerűsíteniem kellett (...)

Vagy: a főhős (elbeszélő): 34 éves, 4 éves – ezek sokszorozódnak (vagy eltűnnek – vö.: „lenyúzom az ént”)

„A név elkülöníti az egyedet a bolyból, de semmit nem árul el róla.

Garafilafi.

A név csupán azt fejezi ki, hogy nem a többi.

De akkor hogy élnek a Kovácsok? Belenéz reggel Kovács a tükörbe, és azt mondja, én vagyok a Kovács? Az igazi?”

Az akaratlan emlékezet elbeszélői technikája (tallózás -bricolage).

„Ha rossz a mondat, koppints a fejemre. Vagy csak csücsöríts. Mondjuk ez: hagyjatok homokozni.

Hagyjatok tallózni.” - „Tallózás a New York Timesban.”

„A következő idők gyalázatos életformája: a tallózás. Sose tallóztam, és meglepett a tallózás egzisztenciális sűrítettsége. Elképesztő mennyiségű információ zúdult rám, szembe kellett néznom a ténnyel, hogy ágyamban heverve nincsenek eszközeim a hírlavina megfékezésére. Nem menekülhetsz. Egydimenziós befogadó alannyá csupaszkodtam, akinek minden mindegy, aki legföljebb soványka hír lehet a végtelen híruniverzumban, de ennek az extatikus hírkarneválnak az ősökáig, ősforrásáig sose juthat el.”

Egy narrátor szavait olvassuk; ennek az elbeszélőnek az identitása azonban – a kisprózáknál reflektáltabb, hangsúlyozottabb módon - problematikus

„Abban az évben (ezerkilencszázhatvan) Lacika nem kapott ajándékot, és mikor felértek a lakásba, édesanyja kijelentette, hogy elcserélték a születésen, mert az ő kislánya nem lehet olyan, hogy beleharap a játékbolti eladónő bokájába.

Ezen aztán tényleg el kellett töprengeni.

Ha elcserélték, akkor én valaki más vagyok, az igazi Garaczi Lacika egy ismeretlen családban él, én vagyok ő, ő meg én. Egy másik kislánynak kellene itt ülnie a zöld fotelban, ő kapta a kecskeméti nagytitót a Tádét, ő alszik az ágyamban, és nem csinál cirkuszt, ha születésnapjára nem kapja meg az összes játékot a Jancsi és Juliskából.

Délután egyedül maradtam a lakásban. Sütött a nap, a téren gyerekek sivalkodtak, pöfögve, szisszenve elhúzott egy tizenötös. Nem kell semmi. A játékok untattak, gondoltam, hogy letolom a gatyámat, de ahhoz se maradt erőm. Álltam a küsszoba közepén a kihúzható rekamié előtt, és négyéves voltam. Négy teljes év.

Megszámlálhatatlan perc, óra és nap. Egy élet. Engem most már nem lehet megfogni. Itt fogok állni, és itt is álltam mindig. Négy éve állok itt érintetlenül.

A világ háromdimenziós mozijában ténfergek elveszett bábuként.”

Identitás: A név megjelenése (és visszavonása):

Saját: „Ezekben az években az volt a szokásom, hogy mindennap egy órát szigorú semmittevéssel töltöttem. Azzal kísérleteztem, hogy megállítom a gondolkodást, és nagyon megdöbbenett, hogy ez mennyire lehetetlen. Rövid időkre sikerült elbambulnom, de éltem a gyanúval, hogy tudatom ilyenkor csak gyorsfelejtő üzemmódra kapcsol át. Alkati bamba voltam, de hülye nem. A gondolatkényszer kiszolgáltatottá tett, ebben a tehetetlen legyőzöttségben ismertem magamra; saját kudarcom voltam, egy levágott fejű akaratcsonk. A semmittevés erről az oldalról alapos megokolást nyert, növeltem a dózist, míg végül már az egész napot áthenyeltem. Berontott anyám a szobába: Te parazita!, de látván szánalmas állapotomat, szó nélkül távozott. Írtam egy verset, és kitűztem a falra.

Egész népemet fogom
nem középiskolás fokon

Garaczi

Laczi.

Aztán végérvényesen belefúrtam a fejem a nagypárnába.”

(Kifordított hipertext)

Megtalálja, elveszti (könyvekben, szótárban keresi a jelentését): *„Él néhány Garaczi a hazában, az Alföldi falatok című kiadvány tablóján Garaczi János mesterszakács görnyed a kondér fölé (nem ismerjük). A Csongrád megyei Garacfalva lakói (a garaciak) elszéledtek, a házakat benőtte a gyom, ezt nagyon jól el lehet képzelni. Aztán a Garazim nevű hegyvonulat Izraelben.*

Talán ha volna sors. (Miért, nincs?)

„Valaki az ördöggel cimborálván, holmi érthetetlen, bűbajos szavakkal (garával, garálással) rendkívüli tünemények, pl. fürgeteg, jégeső előidézésére képes.” (Garracionalizmus.)

Garafi: kurafi. (Garafilafi.)

Garacol: gyomlál. (Egész nap ezt a hitvány textust garacoltad, mégse tudtad elvégezni.)”

A nyelv rétegei (stíluskeveredés, humor):

- gyereknyelv, közhelyek, reklámszövegek, kommunista zsargon, tudományos értekezések, dalszövegek, lírai szövegek, filozófiai idézetek stb.

„Növekedéseméleti alap kutatásaim mellett hedonisztikával foglalkoztam. Enni jó, kakilni jó, odabújni jó. Az élvezetek tartós hiánya a fájdalom. A fájdalom: hiány – a nemlétezés kínja. Hároméves voltam, és hallgattam, mint a sír. Miért vannak a valamik, tettem fel magamban a kérdést, és miért nem inkább hiányuk, a semmi.”

Narratíva:

- a) Víziók, hallucinációk
- b) álmitológiai allúziók
- c) Történetek

Az események történetté rendezése (egy fundamentális kód alapján) azonban elmarad. Eltűnik így a hierarchizálás is.

Az ábrázolt világ ideje:

Referenciális:

Történeti idő: A születéstől a 90-es évekig, 40 év. (1956, de előtte 1944 is, Kádár-korszak, benne alulintonáltan 1968 tavasza, rendszerváltás (1989). – A korszak, amiben felnő, és ami „vált” – abszurd – itt nem trauma, illetve elviccelt trauma, a nagy történelmi fordulatok relativizálása, banalizálása. az apa mindig csak annyit szűr ki a foga között, hogy „tetvesek”, akár a kommunista, akár a rendszerváltó politikusokról van szó a hírekben - Elszigetelődés? Kívülállás? Dezillúzió.

„Akkorra a híres holtat kiásták, felszalagozták a lépcsőn, kamerákat szegeztek rá. /.../ Lerobbant presszó a Marx téren, rémhírekben és bosszúvágyban pácolódunk. Egy borostás alak pisztolyagyat villant, biztos forrásból tudja, hogy kommandósok fogják szétverni a gyászoló tömeget. Hömpölyög a nép az Andrásyn, Dani jön konokul szembe, nem enyhít megvető szigorán, hogy palackok lógnak ki zsebünkből, és súlyosan be vagyunk állva, mert mi is megyünk, ahogy mondja, „megstírölni a komcsi dögöt, mielőtt végleg elkaparják”. /.../ Az ünnepi díszbe öltözött tér, a zászlók immár súlyosan lógnak a déli verőn, mintha teleszívták volna magukat a szónokok frázisaival: áll az elme, megadta magát a sorsnak. Elpöffentünk egy szpinellót a morgó plebsznek orra előtt. A gyilkolásra és mártíriumra mindig kész kismimizettek laza halmazai. Mintha a szónoki pulpitról sütné rájuk a nap. A megfelelő szóra várnak, és a szónokok azon igyekeznek, hogy elhítség, mostantól minden másképp lesz, mert lejárt ugyan a kommunizmus szavatossága, de el kell kerülni a hatalmi úr kínálta zűrzavart. Bármennyit szenvedtek eddig, most menjenek szépen haza. Az új törvények meghozataláig a régiek maradnak érvényben. Demokrácia lesz a diktatúra intézményrendszerével. Már mindent ki lehet mondani, de még semmit nem lehet megváltoztatni.” /.../ „Most aztán inni kell.

Sok-sok tömény alkoholt kell az arcunkba önteni, gyorsan, megállás és nyaklő nélkül.

Lerészegedni az öntudatlanságig.

A földön heverni széttárt karokkal, boldogan.

Mindenki temet, és titokban örül, hogy nem ő az ünnepelt. A lelki egyensúly feltétele: időnként alaposan eliszonyodni. Az azték varázsló frissen nyüzött emberbőrbe bújt, és üvöltve rohant keresztül a városon.

Mámmoros közönség zötyög az egyesén a körút felé, lent a járdán csoportba verődve tárgyalják az eseményeket, vagy fontos arccal loholnak az ég alatt, nehogy lemaradjanak a történelem csilingelő villamosáról.

Az Oktogonon néhány évtizede még hivatalosan akasztottak, az aktus iránt példátlan érdeklődés nyilvánult meg, a Zeneakadémiáról gördültek ide a csukott autók, először Szívós Sándor szakaszvezetőt húzták fel a lámpavasra, és a nép önfeledten ünnepelt.”

Szubjektív idő: születéstől – 1956 (óvoda 4 éves, iskola, katonaság, író, családfő, deklasszált) a felnőtt korig (rögzített múltban jelen időre vált: „vizsgálódásaim fő tárgya én magam voltam. Legfontosabb tulajdonságom, hogy a szüleimmel ellentétben, akik nagyobbak nálam, de sajna, megrekedtek a fejlődésben, én testi és szellemi mivoltomban folyamatosan gyarapodom”).

Nincs linearitás.

A végén: „Ordít az agyam, és hallgat a szám. Szeretem ezt az idegent, hogy mégiscsak odafigyelt. Megfulladok, nagyon nehéz. Minden tagom ép, de nem akarom, amit akarok. Ittam a mocsárból, hajrá, isten. Lenyúzom az ént. Mi ez a hülye zene? Ha ki bírnék menni innen.”